

تدبیر رابطه پدر با فرزند

پودمان تدبیر در مادری

پدیدآورندگان

دکتر سید محمدحسین جواد

ایوب اسلامیان

سکینه راه‌پیما

این محتوای درسی برای درس «تدبیر رابطه پدر با فرزند: پودمان تدبیر در مادری» برای دوره آموزش‌های خاص مدیریت خانواده در مقطع کارشناسی تدوین شده است.

سرشناسه	جوادی، محمد حسین، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	تدبیر رابطه پدر با فرزند: پودمان تدبیر در مادری
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی هلال ایران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۱۶۴ ص:؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۵۱۹-۳۸-۸
وضعیت فهرست نویسی	فیبای مختصر
یادداشت	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
یادداشت	واژه نامه
یادداشت	کتابنامه
شناسه افزوده	اسلامیان، ایوب، ۱۳۶۸ -
شناسه افزوده	راه پیمای، سکینه، ۱۳۴۹ -
شناسه افزوده	مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی هلال ایران
شماره کتابشناسی ملی	۳۸۷۷۹۸۶

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

عنوان: تدبیر رابطه پدر با فرزند: پودمان تدبیر در مادری
 مؤلفین: دکتر سید محمدحسین جوادی، ایوب اسلامیان، سکینه راه پیمای
 ویراستار: زینب محمدزاده
 ناظران علمی: فنی: سید صاحب سادات حسینی، محمدعلی صابری، ماشاء... واشقانی قراهنی، عبدالرضا مجدالدین، محمدهادی تدین، حامد فرساد، زهرا آب‌جام، ملیحه خان‌بیک، اکرم رزم‌پور، فهد فلا، زینب محمدزاده، علیرضا عزیزی، حمید جعفری، پژمان گرامی و علی هاوشکی
 تنظیم و صفحه‌آرا: زینب‌السادات دیوبین
 طراح جلد: بهاره الیاسی
 ناشر: مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی هلال ایران (وابسته به جمعیت هلال‌احمر)
 چاپخانه: ...
 نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۴
 قیمت: ۸۰۰۰۰
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۱۹-۳۸-۸

انتشار این کتاب فقط با اختیار و مجوز مرکز آموزش‌های عالی آزاد و آموزش‌های خاص دانشگاه جامع علمی کاربردی انجام می‌شود.

(نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

نشانی: تهران، میدان فلسطین، خیابان ایتالیا، مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی هلال ایران، بلاک ۱

تلفن: ۶۰ - ۸۸۹۹۳۹۵۹ دورنگار: ۸۸۹۵۴۰۰۷ کد پستی: ۴۴۹۹۳-۱۴۱۶۶

وبسایت: www.helal-uast.ac.ir

پست الکترونیکی: info@helal-uast.ac.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
فصل اول: نقش پدر در خانواده.....	۱۱
هدف کلی.....	۱۲
تعریف خانواده.....	۱۳
نقش و اهمیت خانواده.....	۱۴
ارکان خانواده.....	۱۴
نقش‌های خانوادگی و سرپرستی کودک.....	۱۶
واژه پدر.....	۱۷
نقش مرد در خانواده.....	۱۷
وظایف پدر در خانواده.....	۲۳
نقش پدر در آینده فرزندان.....	۲۵
مشارکت در خانواده.....	۲۶
خلاصه فصل.....	۲۸
خودآزمایی.....	۲۹
فعالیت عملی.....	۳۰
فصل دوم: نقش پدر در تربیت فرزند.....	۳۱
هدف کلی.....	۳۲
جایگاه تربیتی پدر در خانواده.....	۳۳
مراحل تربیت کودک از منظر اسلام.....	۳۵
تربیت کودک.....	۳۶
اهمیت نقش تربیتی پدر.....	۳۶
مؤلفه‌های نقش تربیتی پدر.....	۳۸
نقش پدر در قوانین.....	۴۴
خلاصه فصل.....	۴۸
خودآزمایی.....	۴۹
فعالیت عملی.....	۵۰
فصل سوم: نقش و جایگاه پدر در رابطه با همسر.....	۵۱
هدف کلی.....	۵۲
وظایف پدر پس از اطلاع از بارداری همسر.....	۵۳
وظایف پدر در دوران بارداری همسرش.....	۵۳

۵۴	 رابطه با همسر پس از تولد فرزند
۵۴	 نکاتی برای پدران بعد از تولد فرزند
۵۴	 رابطه بهتر، فرزند پروری بهتر
۵۵	 حقوق زن بر مرد در اسلام
۵۸	 نقش پدر در تحقق خانواده نمونه
۶۰	 جایگاه مرد در قانون مدنی
۶۲	 مقیاس سنجش روابط مرد با همسر
۶۳	 خلاصه فصل
۶۴	 خودآزمایی
۶۵	 فعالیت عملی
۶۷	فصل چهارم: رفتار پدر با فرزند (نقش‌ها و انتظارات)
۶۸	 هدف کلی
۶۸	 اهداف رفتاری
۶۹	 پدر و کودک
۷۰	 بازی با کودک
۷۱	 نظم و انضباط
۷۱	 توصیه‌هایی پیرامون راهنمایی و نظم و انضباط
۷۲	 قصه‌گویی برای کودک
۷۳	 رفتارهای مناسب با کودک
۷۴	 نقش پدر در دوران مدرسه
۷۵	 پدر و نوجوان
۷۷	 برقراری ارتباط صمیمانه با فرزندان
۷۸	 فنون عملی برای پدران جهت ایجاد و حفظ یک رابطه خوب با فرزندان
۷۹	 نکاتی راجع به تشویق رفتارهای قابل قبول توسط پدر
۸۰	 پدر و تصمیم‌گیری برای تولد فرزند
۸۰	 فنون عملی جهت مشارکت پدر در زندگی فرزندان
۸۲	 نکاتی راجع به برخورد پدر با رفتارهای غیرموجه فرزندان
۸۳	 پدر و کودک با نیاز ویژه
۸۵	 نیازهای بهداشت روانی کودکان و نقش پدر در تأمین آن‌ها
۸۵	 عزت نفس به عنوان عنصر مهم در رشد فرزندان و نقش پدر در تکوین آن
۸۷	 تأثیرات روابط والدی - فرزندی بر سلامت روان فرزندان
۸۸	 مقیاس‌های سنجش رابطه پدر- فرزندی

۸۹	خلاصه فصل
۹۰	خودآزمایی
۹۱	فعالیت عملی
۹۳	فصل پنجم: نقش مادر در مدیریت رابطه پدر و فرزند
۹۴	هدف کلی
۹۵	مادر
۹۵	مهمترین نقش زن در خانواده
۹۶	وظایف اولیه مادر
۹۸	نقش معنوی مادر
۱۰۰	نقش مادر در اصلاح کودک
۱۰۸	خلاصه فصل
۱۰۹	خودآزمایی
۱۱۰	فعالیت عملی
۱۱۱	فصل ششم: آسیب‌پذیری خانواده با تأکید بر نقش پدر
۱۱۲	هدف کلی
۱۱۲	اهداف رفتاری
۱۱۴	آسیب‌شناسی خانواده
۱۱۵	آسیب‌پذیری خانواده‌ها
۱۱۵	خانواده ناسالم بستری برای انحراف فرزندان
۱۱۷	اعتیاد پدر
۱۱۹	تأثیر مصرف مواد والدین بر کودکان
۱۲۰	پدر خلاف‌کار
۱۲۱	حبس پدر
۱۲۲	طلاق و تأثیرات آن بر خانواده
۱۲۳	اثرات فقدان پدر بر خانواده و فرزندان
۱۲۵	تأثیر فقدان پدر بر فرزندان دختر
۱۲۶	اختلالات رفتاری ناشی از فقدان پدر
۱۲۶	مشکلات خلقی ناشی از فقدان پدر
۱۲۶	عوامل تعدیل‌کننده آثار ناشی از فقدان پدر
۱۲۷	تأثیر کار زنان بر زندگی خانوادگی
۱۳۰	اشتغال و عوارض ناشی از غیبت پدر در محیط خانواده

خانواده‌های ناتنی	۱۳۰
خانواده‌های تک والدی	۱۳۱
اختلاف والدین	۱۳۲
خشونت خانگی و نقش پدر خانواده در آن	۱۳۲
طبقه‌بندی انواع خشونت علیه همسر	۱۳۴
کودک‌آزاری به مثابه انحراف پدر	۱۳۴
سندرم پدر غایب	۱۳۵
دگرگونی مردانگی به عنوان پدیده‌های مدرن	۱۳۷
توزیع نابرابر قدرت در خانواده و تعارضات زناشویی	۱۳۷
خلاصه فصل	۱۳۹
خودآزمایی	۱۴۰
فعالیت عملی	۱۴۱
فهرست منابع و مآخذ	۱۴۳
ضمائم	۱۵۳
واژه‌نامه فارسی به انگلیسی	۱۶۱
واژه‌نامه انگلیسی به فارسی	۱۶۲

پیشگفتار

از آنجایی که ارتقای کمی و کیفی نظام آموزش‌های علمی- کاربردی و اعتلای امر آموزش و پژوهش به عنوان یکی از راهبردهای اصلی آموزش عالی در توسعه کشور تبیین شده است، دانشگاه با هدف اصلاح هرم شغلی و تربیت نیروی انسانی ماهر در بخش‌های مختلف تأسیس گردیده است.

این دانشگاه با توجه به رسالت خود، مبنی بر آموزش و پژوهش در مرزهای فناوری و ایجاد اشتغال و همچنین به دلیل تفاوت ماهوی با آموزش‌های رایج دانشگاهی و بومی کردن دانش‌های منطقه‌ای، به منابع آموزشی در رشته‌های خاص نیاز مبرم دارد، لذا تألیف و انتشار جزوات و کتب درسی تخصصی رشته‌های مختلف در دستور کار قرار گرفته است. انجام این امر در چنین سطح گسترده‌ای، کاری بس بزرگ و دشوار است که اراده و همتی بزرگ می‌طلبد.

مرکز آموزش‌های عالی آزاد و خاص دانشگاه جامع علمی- کاربردی با استعانت از خداوند بزرگ، همت و همکاری استادان، مؤلفان، دست‌اندرکاران، امیدوار است صاحب‌نظران و مدرسان در راستای حفظ، صیانت و توسعه نظام آموزش‌های علمی- کاربردی با پیشنهادهای سازنده خود ما را در ارتقای کیفیت علمی این جزوات و کتب، یاری دهند.

در اینجا لازم است از ریاست محترم دانشگاه، جناب آقای دکتر محمد اخباری؛ معاونت آموزش، جناب آقای دکتر پدانا... مهرعلی‌زاده؛ رئیس مرکز آموزش‌های عالی آزاد و آموزش‌های خاص، جناب آقای مهندس علی معصومیان؛ اعضای محترم کمیته برنامه‌ریزی، منابع آموزشی و انتشارات متشکل از رئیس کمیته، جناب آقای دکتر سید صاحب سادات حسینی؛ دبیر کمیته، جناب آقای محمدعلی صنعتی و سایر اعضا، آقایان دکتر هادی تدین و دکتر ماشاءالله واشقانی فراهانی که زحمات و هدایت‌های بی‌دریغ این عزیزان نقش مهم و اساسی در شکل‌گیری و چاپ این جزوات و کتب دارد و نیز از زحمات نویسنده محترم جناب آقای دکتر سید محمدحسین جوادی، جناب آقای ایوب اسلامیان و سید کریم خانم سکینه راهیما تشکر نماییم.

این جزوه به عنوان منبع درسی برای درس «تدبیر رابطه پدر با فرزند» در استیاد مدرسان و دانشجویان قرار می‌گیرد.

کمیته برنامه‌ریزی منابع آموزشی و انتشارات مرکز آموزش‌های عالی آزاد و آموزش‌های خاص

امروزه تغییرات اجتماعی به گونه‌ای است که به زعم‌گیدنز بیشترین تأثیر را بر روابط عاطفی، جنسی و خانوادگی گذاشته است. تغییرات ساختار قدرت در خانواده^۱ و حضور اجتماعی زنان در اجتماع باعث شده شیرازه‌های چند هزار ساله خانواده سست شود تا آنجا که برخی از مرگ خانواده^۲ حرف بزنند. از طرف دیگر امکان زندگی کردن اعضاء خانواده دور از کانون خانواده به دلایل متعدد از جمله تحصیلات، میزان تأثیرگذاری خانواده بر اعضایش تحت تأثیر قرار گرفته است. با توجه به شرایط نوینی که به وجود آمده و تغییرات مهمی که در روابط و کنش خانوادگی محسوس است، تأکید بر نقش‌هایی نظیر پدر و مادر در خانواده بسیار حائز اهمیت به نظر می‌رسد. امروزه پدر به عنوان یکی از اعضای خانواده که اتفاقاً تمامی تغییرات نام برده جایگاه سنتی وی را به چالش کشیده‌اند، در وضعیت بسیار پیچیده‌ای قرار دارد.

از طرف دیگر احکام کیان خانواده به شدت به نقش پدر وابسته است و اساساً خانواده‌ای که دارای پدر آسیب‌دیده‌ای است به زحمت می‌تواند راه تعالی را در پیش گرفته و به فرجام خجسته سعادت دست بیابد. القصة این که «یک خانواده سالم به یک پدر مجرب و سالم نیازمند است.» این مهم میسر نمی‌شود مگر با آگاهی و اشراف بر نقش و جایگاه پدر در خانواده، آسیب‌های مربوط به آن و اطلاع از برقراری روابط صحیح با همسر و فرزندان. مردی که این بار نقش سنگین پدری و همسری بر عهده وی قرار گرفته است، باید بداند چگونه به عنوان عنصری جدانشدنی در یک طرف اقتدار خود را در خانواده حفظ کند و از طرف دیگر محبت و مهربانی را به کانون خانواده ارائه دهد. این در وظیفه در یک نگاه شاید به عنوان موارد ناقض هم به نظر برسند؛ اما باز به تعبیر گیدنز این مرد نوین است که زندگی مدرن به آن نیاز دارد. با این توصیف در این کتاب سعی شده با رجعت به متون علمی و کاربردی در کنار تورقی در گنجینه‌ی گران‌بها و بکر منابع دینی، احادیث و روایات برخی از ویژگی‌ها و وظایف پدری بار شود؛ وظیفه پدر در ارتباط با فرزندان، همسر و کانون خانواده مورد بررسی قرار گیرد و به خانواده‌های آسیب‌پذیر به واسطه خلل در نقش پدری اشاراتی شود. امید است این اثر خلأ احساس شده را هرچند اندک مرعیه نموده و با تأکید بر رهنمون‌های عملی به خواننده دانشگاهی و عمومی کمک کند تا در زندگی شخصی و در کار با مراجعان خود گامی هرچند کوچک در جهت تعالی مهم‌ترین نهاد اجتماعی بردارند.